

İŞÇİ SINIFI TÜRKİYE’NİN GELECEĞİNİ BELİRLEYECEK

1 Kasım 2021

Yıldırım Koç

Dünyada ve Türkiye’de bir tarafta büyük servetlere, çok yüksek gelirlere sahip olanlar ve olağanüstü lüks ve israfa dayalı bir hayat sürenler var; diğer tarafta iş bulamayan, iş bulup çalışsa bile ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük zorluklar ve sıkıntılar yaşayan, iş kazası ve meslek hastalıklarıyla hayatları sönen insanlar, geleceğini başka ülkelerde arayan gençler.

Türkiye tarihinde bu çelişki hiçbir zaman günümüzdeki kadar keskin olmadı. İşçiler geçmişte, geçici süreli sıkıntı dönemlerinin ardından geleceğe umutla baktılar, sorunlarını mevcut düzen sınırları içinde büyük ölçüde çözüme kavuşturdular, çalışma koşullarını iyileştirdiler, hayat standartlarını yükselttiler. İşçi sınıfı, kısa vadeli somut çıkarlarını çok iyi bilen, kolay kolay risk almayan, beladan genellikle kaçan, son derece gerçekçi insanlardan oluşur. Bu durumda da, Osmanlı’nın son dönemlerinden günümüze kadar, yaşadıkları sıkıntılara çeşitli biçimlerde kitlesel tepki gösteren işçi kesimleri olsa da, işçi sınıfının çok büyük kesimi, düzeni değiştirmeyi öneren görüş ve hareketlere karşı duyarsız kaldı ve hatta karşı çıktı.

Günümüzde, Türkiye tarihinde ilk kez, işçi sınıfının sorunlarının mevcut düzenin sınırları içinde çözüme kavuşturulamadığı ve kavuşturulamayacağı bir süreci yaşıyoruz.

İnsanların birbiriyle kavga etmediği, ülkelerin ve halkların birbiriyle savaşmadığı, doğanın sunduğu olanakların adaletli bir biçimde paylaşılarak, herkesin dostluk, barış ve huzur içinde sade bir biçimde yaşadığı, insanların temel ihtiyaçlarının zorlanmadan karşılandığı, sınıfsız ve sömürsüz bir dünya, çoğumuzun hayalidir.

Türkiye tarihinde ilk kez, sıradan insanlardan oluşan işçi sınıfının büyük kesimlerinin, sorunlarına çözüm bulmak için köklü değişimlere zorlandığı bir süreçteyiz. Tarihimizde ilk kez, sınıfsız ve sömürsüz bir dünya arzulayanlarla, günlük geçim derdiyle uğraşanların çabaları örtüşeceğine benziyor.

Günümüzün koşullarını geçmiş dönemlerin koşullarından ayıran ve işçi sınıfını köklü çözümler aramaya yöneltecek önemli gelişmeler var. Bu gelişmeler dikkate alınmadan, işçilerin eylem yapip yapmadığına bakıp değerlendirme yapmak yeterli değildir.

Önemli değişimlerden biri, Türkiye’de gelir getirici bir işte çalışanların (TÜİK verilerine göre bile) yüzde 70’inin işçi ve memurlardan oluşmasıdır. İşçileşme süreci sürüyor. Kırsal bölgelerde küçük üreticiler, kentlerde esnaf ve sanatkar, siyasal iktidarın uyguladığı politikalar ve tekelci sermayenin girişimleri sonucunda hızla tasfiye oluyor. Bu insanların önemli bir bölümü de, yaşamını ancak işçi sınıfının saflarına katılarak sürdürebiliyor. TÜİK verilerinde gözükmeyen kesimler de dikkate alındığında, işçi sınıfının oranı yüzde 70’in de üstünde.

Geçmişte işçilerin epeyce bir bölümünün köyle bağları sürüyordu. Tek geçim kaynağı işyerinde işgücü satışıyla elde ettiği ücret olanların işçiler içindeki oranı günümüzdeki kadar yüksek değildi. Köyden bazı temel ihtiyaç maddeleri parasız olarak temin edilebiliyordu. İşçilerin mülksüzleşme düzeyi hızla gelişti. Günümüzde birçok işçi, köyde yaşayan anne-babasına yardım ediyor. Birakin köyden destek almayı, köye destek vermek zorunda.

İşçilerin örgün eğitim düzeyi hızla yükseldi. Özellikle AKP iktidarları döneminde açılan üniversitelerden mezun olan milyonlarca genç, eğitim gördükleri alanda iş bulamıyor. Üniversite diplomasının her kapıyı açtığı dönem çok gerilerde kaldı. Büyük ümitlerle üniversiteye giren, büyük fedakarlıklarla üniversite diplomasına erişip çalışma hayatında büyük hayal kırıklıklarına uğrayıp bir işyerinde mavi yakalı işçi olarak çalışmaya başlayanlar, alternatif bir dünya arayışında.

Geçmişte beyaz yakalı işçiler kendilerini mavi yakalı işçilerin üstünde görürler, onlarla ortak bir mücadeleye girmekten kaçınırlardı. Yeni gelişmelerle bu bölünme aşılma sürecinde.

Eskiden bilgiye erişim olanakları son derece sınırlıydı. Şimdi herkes, elindeki akıllı telefonla, evindeki bilgisayarla, dünyada da, Türkiye’de de ne olup bittiğine ilişkin bilgilere anında erişebiliyor. Geçmişte kitlelerden gizlenebilen olumsuzluklar ve pislikler, sosyal medya aracılığıyla milyonlarca

kişiyeye iletiliyor. Gazete alma ve kitap okuma alışkanlığı olmayan milyonlar, kitle iletişim araçlarından (genellikle sığ da olsa) epeyce bilgileniyor.

Dünyada 2008 yılında başlayan kapitalizmin üçüncü küresel krizi etkilerini bir ölçüde hâlâ sürdürüyor. Sovyetler Birliği'nin yıkılması sonrasında kısa bir süre yaşanan tek kutuplu dünya, yerini günümüzde çok kutuplu bir dünyaya bıraktı. Büyük devletler arasındaki çelişkiler keskinleşiyor. Türkiye ekonomisi de giderek derinleşen bir ekonomik krizle boğuşuyor. Ancak işin ilginç yanı, bu ekonomik kriz işçi sınıfını doğrudan olumsuz bir biçimde etkilerken, bazı kesimlerin gelirleri ve servetleri bundan etkilenmiyor. Bankalardaki yüksek miktarlardaki döviz hesapları, şirketlerin bilanço kârları ve bazı ünlülerin servetlerine ilişkin bilgiler hızla yayılıyor. Bu kesimlerin aşırı lüks yaşantıları izlenebiliyor.

Bu gelişmeler yaşanırken, işçilerin giderleri çok arttı ve daha da artıyor.

Bu gider artışının bir bölümü hayati ihtiyaçlardaki gelişmelerden kaynaklanıyor, bir bölümü ise kapitalizmin hakim kıldığı tüketim çılgınlığının sonucu. İnsanlar, izledikleri televizyon dizilerinden ve reklamlardan etkilenerek, sürekli alışveriş yapmaya çalışıyor. Kullandığı mobilya veya perdelerden "sıkılıp" bunları değiştirenler bile var.

Eskiden evler odun ve kömürle ısınırdı. Günümüzde doğalgaz yaygınlaştı. Doğalgaz fiyatları da dövizle bağlantılı olduğundan, ısınma giderleri arttı.

Elektriğin üretim, iletim ve dağıtımını eskiden Türkiye Elektrik Kurumu'nun tekelindeydi. Enerjide yaşanan özelleştirmelerle elektrik maliyeti çok yükseldi.

Eskiden ailelerin internet ve cep telefonu giderleri yoktu. Evlerin bir bölümünde bulunan kablolu telefon ancak haberleşme için kullanılırdı ve önemli bir gider oluşturmazdı. Günümüzde internet ve cep telefonu giderleri önemli bir yekûn tutuyor.

Geçmişte evde üretilen birçok ürün artık dışarıdan satın alınıyor.

Bebeklerin hazır bezleri bile önemli bir harcama kalemi oluşturuyor.

Eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlananların yaptıkları harcamalar giderek daha da artıyor.

Bu giderler böyle artarken, gerçek gelirler artmadığından ve hatta azaldığından, insanlar kredi kartı ve tüketici kredisi borcunun bataklığında debeleniyor.

Umudunu Türkiye'den kesmiş birçok genç, hayatını başka ülkelerde sürdürmeyi planlıyor. Ancak çok büyük bir bölümünün bu planlarını hayata geçirme şansları yok. O zaman, kendilerini kurtarabilmek için işçileşmekten ve Türkiye'de emekten yana bazı değişiklikleri yapma mücadelesine katılmaktan başka çareleri de kalmıyor.

Türkiye tarihinin hiçbir döneminde böyle bir tabloyla karşılaşmadık. Bu tablo, Türkiye'nin siyasal ve toplumsal geleceğine işçi sınıfının damgasını vurabilme potansiyelinin çok güçlendiğini gösteriyor.

Haydi hayırlısı!